

Anbefalinger for smittesikker omsetning av storfe.

1. september 2019

Anbefalingen bygger på utkastet til «Den norske kjøttbransjens retningslinjer for omsetning av livdyr i storfeproduksjonen» som er utarbeidet i samsvar med «Forskrift om tiltak mot dyresjukdommer og zoonotiske agens hos dyr» av 1. juli 2018 og «Forskrift om hold av storfe» av 22. april 2004.

Arbeidet med «Bransjeretningslinjer for smittesikker livdyromsetning» sluttføres etter at klauvstatus er på plass i Dyrehelseportalen. Arbeidet med elektronisk livdyrattest kommer i etterkant av ny bransjeretningslinje.

Inntil videre legger disse anbefalingene grunnlaget for bransjens livdyromsetning.

1. Formål

Anbefalingenes formål er å sikre lav risiko for smitteoverføring mellom norske storfebesetninger ved livdyromsetning.

2. Definisjoner

Avlsdyr	Kviger, kyr og okser som selges for senere avl.
Driftsenhet	Selvstendig jordbruksbedrift som er tilknyttet en landbrukseiendom. Driftsenheten omfatter både eide og leide arealer og er identisk med tilskuddsenheten etter reglene for produksjonstilskudd.
Helsestorfe	Helsestorfe er et klassifiseringssystem for helsestatus og smittevernstatus i besetningene. Helsestorfebesetninger dokumenterer årlig definerte krav til smittefrihet og smittebeskyttelse.
Helsestorfe status	Angir om besetningen oppfyller de kvalitetskrav innen helse, hygiene og smittebeskyttelse som Helsestorfesystemet krever.
Kjøper	Produsent som kjøper kalv eller avlsdyr.
Livdyr	Dyr som skal leve videre (i annen besetning), ikke dyr som sendes direkte til slakt.
Fôringdyr	Kalv og ungdyr som selges for videre oppfôring til slakt.

Selger	Produsent som selger kalv eller avlsdyr.
Ren oppforingsbesetning	Sluttforingsenhet som ikke selv har mordyr.
BRSV-status	Resultat av samlemelkprøve eller blodprøve fra 4 dyr gir grunnlag for status. Ved innmeldt mistanke om smittsom luftveisinfeksjon til Tines beredskapstelefon, gjøres besetningen manuelt RØD.
BCoV-status	Resultat av samlemelkprøve eller blodprøve fra 4 dyr gir grunnlag for status. Ved innmeldt mistanke om smittsom diare/luftvegsinfeksjon til Tines beredskapstelefon, gjøres besetningen manuelt RØD.
Digital dermatitt (DD)	Hudbetennelse i, foran eller bak i klauvspalten med erosjoner og blødende sår. Kan gi moderat halthet.
Klauvspalteflegmone	Dyptgående infeksjon i klauvspalten med symmetrisk hevelse oppover beinet. Ofte feber, halthet og bare ett bein.
Klauvskjæringsfrekvens (KF)	Antall klauvskjæringer delt på antall hunddyr over 24 måneder, per år. Ved flere klauvskjæringsbesøk legges frekvensene sammen. Eksempel: Skar du 18 av 20 dyr over 2 år to ganger siste 12 mnd., er frekvensen $0,9 + 0,9 = 1,8$

3. Virkeområde

Anbefalingen gjelder for alle driftsenheter som formidler, selger og/eller kjøper storfe som livdyr.

4. Ansvar og roller

Dette er anbefalinger som ikke medfører annet ansvar enn det som i dag er forbundet med livdyromsetning. **Dette punktet fylles ut når anbefalingene etter videre bearbeiding blir «Bransjeretningslinjer for smittesikker omsetning av storfe».** Det er viktig at alle aktører gjør seg kjent med innholdet i anbefalingene.

5. Innenlands handel

5.1 Anbefalte krav til livdyrselgende besetning

5.1.1. Det skal foreligge dokumentasjon på følgende virus-sjukdommer:

BRSV og BCoV: Status etter prøvetaking skal være nyere enn 12 måneder. Besetningen kan ha enten grønn eller rød status. Status vises i DHP, Storfekjøttkontrollen og Kukontrollen.

5.1.2 Det skal foreligge dokumentasjon på klauvhelse.

Dette skal vises i DHP, Storfekjøttkontrollen og Kukontrollen når utviklingen er ferdig i løpet av 2019. Registrert og rapportert klauvsjukdom vises i dag i Storfekjøttkontrollen og Kukontrollen.

I den framtidige visningen i Dyrehelseportalen deles besetningene i tre kategorier (se nedenfor). **Besetninger som er røde eller gule p.g.a. kjent forekomst av digital dermatitt (siste 24 mnd.) eller 2 eller flere tilfeller av klauvspalteflegmone (siste 6 mnd.), skal det ikke selges dyr fra, med unntak av:**

- Til andre besetninger med digital dermatitt (gjelder bare salg fra gule besetninger)
- Til rene oppføringsbesetninger.

Lavrisiko-besetninger Grønn status: Alle punkter må være oppfylt

1. Ikke registrert DD ved klauvskjæring.
2. $KF > 0,9$
3. Hatt mindre enn 2 tilfelle av klauvspalteflegmone siste 6 mnd.

Risiko-besetninger Gul status

En besetning får gul status dersom ett eller flere av kriteriene 1-3 under er tilstede. En besetning kan bare løfte seg fra rød til gul status dersom kriterium 1 er oppfylt.

1. Hatt DD for 12-24 mnd. siden. Det er ikke påvist DD siste 12 mnd. med $KF > 0,9$ Det skal ha vært gjennomført minst 2 klauvskjæringer med minst 6 måneders mellomrom etter at DD ble påvist.
2. $KF 0,7 - 0,9$
3. Kjøpt inn livdyr fra gul besetning

Høyrisiko-besetninger Rød status: Gjelder dersom ett eller flere kriterier er tilstede

1. Hatt DD siste 12 mnd.
2. $KF < 0,7$
3. Hatt 2 eller flere tilfeller av klauvspalteflegmone siste 6 mnd.
4. Kjøpt inn livdyr fra rød besetning

5.1.3 Sykdom i selgerbesetning

I selgerbesetning skal det ikke ha forekommet kliniske tegn på smittsom sykdom siste 28 dager før avreise. Dette skal dokumenteres i egenerklæring.

5.2 Omsetning av avlsdyr

- Avlsdyr skal kun selges fra besetninger med dokumentasjon i.h.h.t. punkt 5.1.1 og 5.1.2.
- Avlsdyrene skal følges av en veterinærattest med besetningens helsestatus og stambok på individ.

- Avlsdyr skal undersøkes i klauvboks. Hvis dette ikke er mulig skal det anmerkes i livdyrattest/egenerklæring.
- Det skal ikke omsettes avlsdyr til besetning med bedre status enn selgerbesetning når det gjelder klauvsjukdommer (se punkt 5.1.2.).

5.3 Omsetning av fôringsdyr

- For kalv som selges til besetninger med mordyr gjelder anbefalingene under 5.1. For omsetning av kalv til rene oppfôringsbesetninger kan reglene under 5.1 og 5.2 fravikes.

5.4 Veterinærattest/egenerklæring

- 5.4.1 Selger skal få krav om utstedelse av veterinærattest/egenerklæring senest 7 dager før planlagt transport. Individattest skal være klar senest ved tidspunkt for planlagt transport. Buskapsattest skal være tilgjengelig for kjøper minst 3 dager før planlagt transport.
- 5.4.2 Buskapsattest og individattest fra Kukontrollen og Storfekjøttkontrollen skal brukes. For selgere som ikke er med i noen kontroll brukes en [PDF versjon](#).

6. Transport

6.1 Generelt

- Livdyr skal ikke transporteres i samme rom som slaktedyr.
- Livdyrbil skal alltid være rengjort og desinfisert ved start på ny rute.
- Dokumentert smittefrie besetninger skal få besøk først på ruta, når dette er praktisk gjennomførbart.

6.2 Regionkryssende transport av storfe

Norge deles i følgende livdyrregioner:

1. Vest
2. Øst
3. Midt
4. Nord

Regionkryssende dyretransport skal oppfylle følgende krav:

- Kalv skal følges av buskapsattest og veterinærattest. I Kukontrollen er individattesten «stambok individ»
- Situasjonsbetinget regionalisering skal brukes for å stoppe C-sjukdommer der MT ikke setter i verk tiltak og B-sjukdommer der de offentlige tiltakene ikke er tilstrekkelige.
- Animalia kan fremme forslag om tiltak etter følgende prinsipper:
 - Animalia foreslår tidsperiode for når dyr ikke skal transporteres ut av en region.

- Animalia opphever transportforbudet i samråd med livdyrformidlerne.

Livdyrformidlere kan innføre total stopp av livdyrformidling i et geografisk område for en gitt periode. Dette skal gjøres hvis det er en situasjon med sjukdomsspredning som er omfattende og uoversiktlig.

6.3 Krav til transportør

- 6.3.1** Dyrebilsjåfør skal ikke gå inn i husdyrrom (rein sone) uten tillatelse fra eier. I områder med utbrudd av sjukdom skal sjåfør alltid spørre eier om det er diaré eller hoste i fjøset.
- 6.3.2 Hvis besetningen har fottøy og overtrekksklær til sjåfør som skal hjelpe til inne i husdyrrom, skal dette brukes. Det forutsettes at det er av passe størrelse og rent.
- 6.3.3 Livdyrbil skal være grundig rengjort og desinfisert ved start på dagen.
- 6.3.4 Prioritering av kjørerute skal bruke følgende kriterier så langt mulig:**
 - 6.3.4.1 Helsestorfebesetninger
 - 6.3.4.2 Dokumentert friske besetninger. Det opplyses status i dyrehelseportalen for BRSV og BCoV og fra neste år for klauvsjukdommer. Disse opplysningene skal sjåføren få og bruke.
 - 6.3.4.3 «Røde besetninger»
- 6.3.5 Bruk av eget utstyr**
 - 6.3.5.1 Utstyr, støvler, kasse til støvler og skap for støvler skal vaskes hver dag.
 - 6.3.5.2 Tøy skal være reint hver dag.
 - 6.3.5.3 Støvelvask/desinfeksjon på bil er en stor fordel og bør bygges inn i nye biler for slakt og livdyr.

6.4.1 Krav til produsent

- 6.4.2 Adkomstforhold må være i orden, m.h.t. brøyting, strøing og vegetasjon.
- 6.4.3 Gode lysforhold ved utlasting, unngå sterkt motlys.
- 6.4.4 Gode drivganger inne i husdyrrommet ut til bil, faste eller lettgrinder.
- 6.4.5 Rene støvler og overtrekksklær til dyrebilsjåfør. Dette tas på i smitteslusa for utlasting.
- 6.4.6 Varsle ved mistanke om smittsom sjukdom.

7 Import

Importører skal følge KOORIMP sine retningslinjer for innførsel av storfe og annet avlsmateriale. Kjøpes dyr fra besetninger som importerer storfe eller avlsmateriale, skal kjøper forsikre seg om at retningslinjene fra KOORIMP har blitt fulgt.

8 Fravikelse av disse anbefalingene

Helsetjenesten for storfe bør kontaktes hvis disse anbefalingene skal fravikes.

9 Varighet

Anbefalingene gjelder inntil det kommer retningslinjer. Status for klauvhelse vil senest foreligge 1. juli 2020. Inntil da må data som ligger i Storfekjøttkontrollen og Kukontrollen brukes i tillegg til intervju av selger.